

DŹWIGAĆ (40) *vb impf*

inf dźwigać (9). ◇ *praes 1 sg* dźwigam (5). ◇ *2 sg* dźwigasz (2). ◇ *3 sg* dźwigą (5). ◇ *1 pl* dźwigamy (2). ◇ *3 pl* dźwigają (4). ◇ *praet 3 sg m* dźwigął (2). ◇ *fut 1 sg m* dźwigać będę (1). ◇ *imp 2 sg* dźwigaj (1). ◇ *part praes act* dźwigając (9).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Nieść, przenosić ciężar podtrzymując go własnym ciałem; attollere humeris Calep, Cn; allevare, subrigere, sustollere Calep; baiulare, subire humeris, succollare, tollere Cn (31) : Allevo – Podnależam, dźwigam. Calep 53b, 112a, [1020]a, 1038b; Nádzieiá więźniá cieřzy choć iuż ledwe źiewa/ Lán Duchy brzmią koło nog/ wždy dźwigáiąc śpiewa. RybGęśli B; Ia nieborak pod ratuř wřawřzy ráno bieżę, To nořę, to řzrotuię, to dźwigam, to robię: A co zárobie, tym cię karmię, tym cię żywię CiekPotr 33.*

dźwigać kogo, co (15): OpecŻyw 138v; Wodka barzo pozyteczna Ludziom řthłuczonym/ [...] albo brzemię dźwigáiąc: vrazonym. FalZioł II 18b; RejKup t5v; RejWiz 84; Ciężkie rzeczy wymiotáć/ áby řie vłżyło/ Z okřętu rořkazano/ ieden żonę wziáwřzy/ Począł iá pilnie dźwigáć/ w řukniá wvináwřzy. RejFig Dd4v; FABricius gdy k niemu Epirocki pořeł/ Przyřzedł/ dźwigáiąc złoto/ iáko iny Ořieł. RejŻwierz 32v, 120; Mącz 46b; Zá nim tuż onę řkrzynie teź chłopi dźwigáią HistLan C4v, D3v; StryjKron 250, 607; CzechEp 183, 184. Cf dźwigać co z czego.

dźwigać co z czego (4): Iuż y wolnoř y gárdło w niewołą záprzeda/ A nie raz woz dźwigáiąc ze błotá zábieda. RejWiz 13.

Zwrot: »ramiony dźwigać« (1): O Iezu [...] ienżes dla mnie [...] krzyż twoy wielmi cięřłki włáńnymi ramiony řwymi/ dźwigatz ij nořitz ráczyles OpecŻyw 138v.

Szereg: »dźwigać i nosić« (1): OpecŻyw 138v cf Zwrot.

W przén [kogo, co] (10) : RejPos [219] [2 r.], 289; O pławiaczko Sármácka/ Polřkich rzek głowo/ [...] Ty řzkutę/ lichtan/ batę/ y náwy rozne/ Traffty/ komięgi/ dźwigalř nigdy nie prozne. RybGęśli D2v.

dźwigać z czego (3): RejPos 227; Choćiażby řię tedy/ iákom iuż rzekł/ y przyořřřzym co mowiło: iáko řię godzi mowić/ prawdę gwałtem z zniewolenia ná iářniá dźwigáiąc CzechEp 10; GrochKal 4.

dźwigać na kim (1): [do Rycerstwa] Iuż tedy łácnó przez coniecturi W. M. baczyćie/ iáko to páńřtwo tureckie niezwyćiężoné bydź rozumićie/ ktore bráćia wářzy ná řobie dźwigáią OrzJan 47.

Zwroty: »na jařniá, na řwiatło dźwigać« = wyjawiać (1:1): CzechEp 10; To moy vrząd ieft/ y to mam w řwey mocy/ Ná řwiatło ludzie dźwigáć z ciemney nocy GrochKal 4.

»dźwigać na ramiona« (1): [O nędzna owieczko] Czemu řie mu dopuřciř dźwigáć [!] ná rámoniá iego/ á nie idzieř dobrowolnie zá řtádem á zá towárzyřtwem řwoim? RejPos 168v.

Szereg: »tłoczyć a dźwigać« (1): Iż iednom řie řam vprácowalř tłoczác á dźwigáiąc tę prářę winná řwoięř/ á nie nálażł řie żaden/ ktoby mi był pomogł tákowey wielkiey pracey moiey. RejPos 210v.

2. *Podnosić z upadku, przywracać do pierwotnego stanu, odnawiać, naprawiać; pomagać, wspierać (8) : Ac nam będzie ciężko dźwigać Syłny brzuch má RejKup cc6, bb2v, bb8v.*

dźwigać kogo, co (4): Láłká Páńřka iednář/ która niewinne záwřze dźwiga JanNKar A3. Cf dźwigać kogo, co z czego; kogo czym.

dźwigać czego (po przeczeniu) (1): [Piast] Rząd piękny czyniąc w kráiu páńftwá łwego, Dźwigác nie przeftał Księłtwá vpádłego. *KlonKr* B3.

dźwigać kogo, co z czego (2): Dzwiga [!] cie z nędznego vpadku twoiego/ podáiącći miłolierną rękę łwoię/ ofiaruie cie Bogu Oyczu łwemu *RejPos* 166; Ten od źiemie podnośi niedořtátecznego: á z gnoiú dźwiga vbogiego [*de stercore erigens pauperem Vulg Ps* 112/7]. *LatHar* 334.

dźwigać kogo czym (1): [Bóg] owé zásię ktorzy łpráwiedliwości/ y poboźność popiéráią/ nigdy nieopuľcza: záfłze przy nich łtoi/ záfłze ie ręką łwą dźwiga/ by nieupádli. *OrzJan* 33.

3. Ruszać, poruszać [co] (1) :

Zwrot: peryfr. »dźwigać nogi« = *iść (1):* Nieboże łtradny/ dźwigay łpieszno te nogi *GórnDworz* P2.

Synonimy: 1. nieść, podnosić, wynosić; 2. podnaszać, wznaszać.

Formacje współrdzenne: wydźwigać; dźwignąć, poddźwignąć, podźwignąć, powdźwignąć, udźwignąć, wydźwignąć, wzdźwignąć; wydźwigować.

Cf **DŹWIGANIE**

KN